

NOTES FLORÍSTIQUES DEL MASSÍS DE LA FEMBRA MORTA

A. CARRILLO¹ i J.M. NINOT¹

RÉSUMÉ.— Notes floristiques du Massif de la Fembra Morta. Notes floristiques relatives au Massif de la Fembra Morta, zone située près de Montserrat et à quelques 40 Km de Barcelone (U.T.M.: CG-90). Sont à remarquer des citations extrêmes pour quelques espèces subméditerranéennes (*Astragalus purpureus* Lam., *Dianthus cintranus* Boiss. et Reuter subsp. *multiceps* (Costa ex Willk.) Tutin, *Inula salicina* L.) ou plus ou moins continentales (*Althaea cannabina* L., *Jasminum fruticans* L.). On donne aussi des nouvelles localités pour des plantes fort rares en Catalogne ou à distribution méconnue (*Sedum dasyphyllum* L. var. *glanduliferum* Moris, *Alkanna lutea* DC., *Viola suavis* Bieb. subsp. *sepincola* (Jord.) Becker var. *sepincola* (Jord.) O. Bolòs et J. Vigo).

Des de dos anys enrera hem estat realitzant juntament amb I. ALVARO estudis de tipus florístic i fitosociològic al Massís de la Fembra Morta. Les següents notes florístiques són un primer avenç dels resultats d'aquests treballs, els quals esperem publicar en curt termini.

La zona estudiada és compresa entre els pobles de Castellolí, El Bruc del Mig, Capellades i La Pobla de Claramunt, a la comarca de l'Anoia. I en el rectangle U.T.M. és inclosa enterament dins el quadrat CG-90.

Asplenium petrarchae (Guérin) DC.- Trobat a la part alta del torrent de Margarola (El Bruc del Mig), a les escletxes dels conglomerats montserratins, a 650 m s.m. Rar.

Rumex obtusifolius L.- Font dels Masets, al torrent del Forn d'en Monner (La Pobla de Claramunt), a 370 m s.m. És una espècie eurosiberiana corrent a la Catalunya humida, però força rara a terra baixa. SENNEN la cita de Vailirana (v. A. BOLÒS, 1950), LLENSA dels marges de la Tordera (v. MONTSERRAT, 1968) i MONTSERRAT (1968) de La Roca del Vallès.

¹ *Departament de Botànica. Facultat de Biologia. Universitat de Barcelona.*

Silene italica (L.) Pers. subsp. **nemoralis** (Waldst. et Kit.) Nyman var. **crassicaulis** (Willk. et Costa) Burn. et Barb.- Capçalera del torrent de Güells (Castellolí), a 570 m s.m., obaga humida dins el domini del *Violo-Quercetum fagineae*. És una planta de tendència submediterrània comuna a la Serra Prelitoral del Vallès i a Montserrat com a llocs més propers (CADEVALL, 1913-1937).

Dianthus cintranus Boiss. et Reuter subsp. **multiceps** (Costa et Willk.) Tutin - Trobat a Can Soteres (Castellolí), a 630 m s.m. i a Roques Blanques (El Bruc del Mig), a 650 m s.m., sobre calcàries i en llocs pedregosos. Aquesta espècie té també una distribució de tipus submediterrani, i s'avança fins al Montseny, la Segarra i l'Anoia, localitat extrema vers el litoral.

Sedum dasyphyllum L. var. **glanduliferum** Moris - A Can Soteres (Castellolí), 600 m s.m., a les fissures dels conglomerats montserratins en exposició sud. Més aviat rara. Aquesta varietat, corrent a Mallorca, és rara a Catalunya. La major part de les anteriors cites catalanes es consideren errònies; només se'n coneixen com a localitats segures les de la zona de Cervelló-Sta. Maria i Vallirana (v. VIGO i TERRADAS, 1969).

Chamaecytisus supinus (L.) Link (= *Cytisus gallicus* A. Kerner) - És força corrent a la part alta del torrent de Margarola (El Bruc del Mig) i a l'Obaga de les Morelles (Castellolí), als boscos ombrívols de *Pinus nigra* subsp. *salzmannii* i *Quercus faginea*. Espècie que deu atènyer aquí un dels seus límits vers el sud-est. Es fa també a la Serra Prelitoral del Vallès (CADEVALL, 1913-1937), a la Segarra, a l'Alt Camp i al Baix Penedès.

Astragalus purpureus Lam. - Coll dels Brucs (Castellolí), a 630 m s.m., sobre conglomerats montserratins i dintre del *Violo-Quercetum fagineae*. Rar. Ha estat citat de la Segarra, de la Conca de Barberà i de l'Alt Camp com a llocs més propers.

Vicia villosa L. subsp. **monantha** (Retz.) O. Bolòs et J. Vigo - A Can Ribera (El Bruc del Mig), a 400 m s.m., i al torrent de Font Planes (La Pobla de Claramunt), sobre esquistos.

Vicia narbonensis L. - Als marges frescals dels camps de Can Soteres (Castellolí), a 640 m s.m., rara. Planta cultivada antigament com a farratgera i que ara rareja com a subsponània: Vallès, Penedès, Camp de Tarragona, etc. ...

Chrozophora tinctoria (L.) A. Juss. - Al barranc del Forn d'en Monner (La Pobla de Claramunt), a 360 m s.m., al marge d'un camí. Rara.

Mercurialis annua L. var. **huetii** (Hanry) Müll. Arg. - No gaire freqüent entre la capçalera del barranc de Güells i el Coll dels Brucs, a uns 590 m s.m. Es localitza

a l'*Erodio-Arenarietum conimbricensis* que colonitza les codines orientades al nord-oest.

Euphorbia nutans Lag. - Capellades, a 320 m s.m., a la via del tren (leg. et det. R.M. MASALLES et al.). Es tracta d'una planta adventícia a Catalunya, actualment en vies d'expansió.

Euphorbia prostrata Ait. - La Pobla de Claramunt, a 340 m s.m. (leg. et det. X. ALVAREZ et al.). Com l'anterior, és també una planta adventícia corrent als camins, línies de ferrocarril, etc. ...

Malva neglecta Wallr. - Ca l'Aguilera (Piera), a 450 m s.m., en un camí. Rara. Planta no gaire corrent a terra baixa. Trobada també al Vallès, a St. Llorenç del Munt i al Penedès.

Althaea cannabina L. - Can Ribera (El Bruc del Mig), a 400 m s.m., al costat de la casa. Espècie de tendència continental comuna més cap a l'interior, però rara a les comarques marítimes.

Viola odorata L. - Can Ribera (El Bruc del Mig), a 400 m s.m., al costat de la casa. Aquesta *Viola* fou citada de molts llocs per confusió amb *V. alba* (A. BOLÒS, 1950). És una planta corrent només a les comarques més humides de Catalunya. Fora d'allí se sol localitzar a l'alzinar muntanyenc (Serra Prelitoral del Vallès,...) i també es troba de vegades escapada de conreu.

Viola suavis Bieb. subsp. **sepincola** (Jord.) Becker var. **sepincola** (Jord.) O. Bolòs et J. Vigo - Fondalada humida a la capçalera del torrent de Margarola (El Bruc del Mig), a 540 m s.m. Molt poc citada a Catalunya.

Viola rupestris F.W. Schmidt subsp. **rupestris** - Frequent a la capçalera del torrent de Güells (Castellolí), a 520 m s.m. Les localitats més properes conegudes corresponen a Bages i a Montserrat (CADEVALL, 1913-1937).

Orlaya kochii Heyw. (= *O. platycarpus* Koch. p.p.) - Camí de bast que va del Bruc del Mig a Can Ribera, a uns 430 m s.m., força comuna en uns prats secs una mica ruderalitzats. Frequent a les comarques de més a l'interior, s'ha trobat també a Montserrat, on és rara.

Pimpinella saxifraga L. - Part alta del torrent de Güells (Castellolí), a 570 m s.m., frequent dins el *Violo-Quercetum fagineae*. És una espècie dels pasturatges que es troba també a la Serra Prelitoral del Vallès (A. BOLÒS, 1950) i a Montserrat (MARCET, 1948-1954).

Peucedanum venetum (Spreng.) Koch. - En una raconada especialment humida del torrent del Forn d'en Monner (La Pobla de Claramunt), a 340 m s.m. Només

n'hem trobat dos o tres peus. Planta molt rara a Catalunya, coneguda només de poques localitats de l'Empordà i del Vallès (CADEVALL, 1913-1937).

Jasminum fruticans L. - Força rar als sòls pedregosos dels conglomerats montserratins, sobre la boca occidental del túnel de la carretera N-II i a 580 m s.m. Planta pròpia de les comarques interiors (Conca de Barberà, la Segarra, l'Anoia, Bages) que aquí es deu trobar en el seu límit oriental.

Alkanna lutea DC. - Al barranc de Ca l'Avellana (Castellolí), a 420 m s.m., sobre un talús assolellat. Rara. Citada de la riera de Vallvidrera, d'entre Sta. Coloma de Gramenet i Vallençana (A. BOLÒS, 1950) i de Lloret i de Tossa (CADEVALL, 1913-1937). És una planta bastant rara a Catalunya.

Phlomis herba-venti L. - Localitzat a Can Soteres (Castellolí), a 640 m s.m., al *Brachypodium phoenicoides* dels marges dels camps.

Ramonda myconi (L.) Reich. - Abundant als penya-segats calcaris orientats al nord-oest de la part alta del torrent de Güells (Castellolí), a 590 m s.m. Aquesta localitat constitueix, juntament amb les de Montserrat, el límit sud-occidental de l'àrea de distribució de l'espècie.

Viburnum lantana L.- Al barranc de Güells (Castellolí), a 450 m s.m. i sobre conglomerats calcaris. És molt rar a l'àrea estudiada; només l'hem vist en una fondalada humida amb *Quercus x cerrioides* i *Q. pubescens*.

Inula montana L.- Trobada només a Can Soteres (Castellolí), a 640 m s.m., sobre conglomerats montserratins. Les cites més properes al Massís de la Fembra Morta són les de Can Maçana a Montserrat i de Masgranada a Ordal (CADEVALL, 1913-1937). És força abundant cap a l'interior del Principat.

Inula salicina L.- A l'Obaga de les Morelles, prop de Can Soteres (Castellolí), a 600 m s.m. Rara. Element submediterrani corrent a les obagues de la Serra Prelitoral.

Senecio viscosus L.- Vora Can Ribera (El Bruc del Mig), a 450 m s.m., sobre esquistos. Planta corrent a les comarques septentrionals del Principat però rara a terra baixa.

Scilla autumnalis L.- Trobada al Coll dels Brucs, a 620 m s.m., en un prat sec, sobre conglomerats. Les localitats més properes d'on ha estat citada són La Roca del Vallès (MONTSERRAT, 1968) i St. Fruitós de Bages (PUJ.; v. A. BOLÒS, 1950).

Iris chamaeiris Bertol.- Planta localitzada en algunes codines de la capçalera del barranc de Güells (Castellolí), a 590 m s.m., a l'*Erodio-Arenarietum conimbri-*

censis. LAPRAZ (1952) en cita, com a localitats més properes, d'una banda St. Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac, i d'altra banda, el Massís de Garraf.

Narcissus dubius Gouan - Frequent a les codines de la capçalera del barranc de Margarola, vora Can Soteres (Castellolí), a 580 m s.m. Trobat també vora Can Ribera (El Bruc del Mig), a 400 m s.m., als replanells assolellats de les roques esquistoses. Les mostres que en tenim presenten força variabilitat pel que fa a les mides generals de la planta i al color de les flors, que poden ser blanques o enterament grogues.

És una espècie no gaire corrent a Catalunya. Les localitats més properes que se'n coneixen corresponen a la Serra Prelitoral del Vallès, El Papiol, Castelldefels, Garraf (v. A. BOLÒS, 1950) i a Cervelló (VIGO i TERRADAS, 1969).

Orchis ustulata L.- Als voltants de Can Soteres (Castellolí), a 640 m s.m. i sobre conglomerats montserratins. És relativament freqüent al domini del *Violo-Quercetum fagineae* de la zona.

Cephalanthera rubra (L.) Rich.-Planta trobada al Coll dels Brucs i a l'Obaga de les Morelles (Castellolí). No sembla rara dins la roureda de *Quercus faginea*.

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce (= *C. alba* Simonk.) - Frequent al vessant septentrional del massís: vora Can Soteres (Castellolí), part superior del torrent del Forn d'en Monner (Castellolí), als boscos ombrívols. És una espècie que apareix a tota la Serra Prelitoral del Vallès, encara que de manera isolada (v. CADEVALL, 1913-1937). És molt més rara a la Plana del Vallès i al Barcelonès (v. A. BOLÒS, 1950).

Epipactis atrorubens (Hoffm.) Schult.- Espècie trobada només vora el Coll dels Brucs i als voltants de Can Soteres (Castellolí), a 630 m s.m., sobre conglomerats montserratins. És freqüent a les comarques muntanyenques i ateny més rarament la terra baixa. Ha estat citada per SENNEN de Gavà i de Vallirana (v. A. BOLÒS, 1950), i per CADEVALL (1913-1937) de Montcada, de Gelida i de tota la Serra Prelitoral del Vallès, on és ja més freqüent.

Avellinia michelii (Savi) Parl.- L'hem trobada només als prats de teròfits del Coll dels Brucs (Castellolí), a 640 m s.m. i sobre calcàries. És una planta pròpia de llocs sorrencs que ha estat poc citada a Catalunya. SENNEN la indica a Castelldefels i al Prat de Llobregat, COSTA al Pla de Barcelona, CADEVALL a Terrassa (v. CADEVALL, 1913-1937) i MONTSERRAT (1968) al Far i a La Roca del Vallès.

Catapodium tenellum (L.) Batt. et Trabut (= *Nardurus lachenalii* Godr.) - Frequent entre El Bruc del Mig i Can Ribera, als conreus i prats de teròfits (*Helianthemum guttati*), sobre terrenys esquistosos. Espècie coneguda del Maresme

(v. MONTSERRAT, 1968), del Vallès i de la Serra de l'Obac (CADEVALL, 1913-1937, A. BOLÒS, 1950) com a llocs més propers.

Nardurus maritimus (L.) Murb. (= *N. unilateralis* Boiss.) - Trobat vora Can Soteres (Castellolí) i a la capçalera del barranc de Güells (Castellolí), als prats de teròfits (*Erodio-Arenarietum conimbricensis*). Poc freqüent. Citat, entre d'altres llocs, del Vallès (CADEVALL; v. A. BOLÒS, 1950) de l'Obac (A. BOLÒS, 1950) i del Miracle (MARCET, 1948-1954).

BIBLIOGRAFIA

BOLÒS, A. de 1950 - Vegetación de las Comarcas Barcelonesas. *Inst. Est. Medit.* Barcelona.

BOLÒS, O. de i VIGO, J. 1974 - Notes sobre taxonomia i nomenclatura de plantes, I. *But. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 38 (Sec. Bot., 1). Barcelona.

CADEVALL i DIARS, J. (amb la col.laboració de P. Font i Quer, W. Rothmaler i A. Sallent) 1913-1937 - Flora de Catalunya. Barcelona.

LAPRAZ, G. 1952 - *L'Iris chamaeiris* Bert. en Catalogne. *Coll. Bot.*, 3, 2. Barcelona.

MARCET, A. 1948-1954 - Flora Montserratina. *Bol. R. Soc. Esp. Hist. Nat. (Biol.)* 46-51. Madrid.

MONTSERRAT, P. 1968 - Flora de la Cordillera Litoral Catalana. Mataró.

TUTIN, T. G. et al. 1964-1976 - Flora Europaea, 1-4. Cambridge.

VIGO, J. i TERRADAS, J. 1969 - Sobre la vegetación de la zona de acantilados triásicos del Baix Llobregat. *Acta Geobot. Barc.*, 4. Barcelona.

Rebut: març 1978